

91

Stutthof

Muzeum Stutthof
w Sztutowie

„Raz zażartowałem...
„Ile ja teraz wypłaty za ten obóz mogę dostać?”...
„Tak, połóż się, to ja ci wypłacę”...
Wypłata [bicie] była codziennie”

PAWEŁ OKRÓJ

Ur. 1917 w Śmętowie, pow. Kartuzy

1. Zgromadzenie wiktora Schule
w Wilnie, siedziba sądownictwa,
przeobrażona w więzienie dla aresztowanych
w Gdańsku Polskim

Rodzice mieli małe gospodarstwo rolne. Ojciec, Franciszek, brał udział w walkach w czasie I wojny światowej. Zmarł w 1918 roku wkrótce po powrocie do domu. Dziewięciorgiem dzieci opiekowała się matka. W 1925 roku zachorowała na gruźlicę i zmarła. Paweł ukończył 2 klasy gimnazjum w Kartuzach. Ze względów finansowych został zmuszony przerwać naukę i przyuczyć się do zawodów kowala i ślusarza w Borkowie. Zatrudnienie znalazł w cegielni w Klukowie. Tam pracował aż do wybuchu wojny.

4 września 1939 roku Paweł został wezwany na zwołane przez Niemców zebranie do Szkoły Powszechnej w Klukowie. Tam natrafił na łapanek. Wstępne przesłuchanie przeprowadzono na miejscu. Wszystkich aresztowano za to, że byli Polakami... W kolumnie więźniów był poprowadzony przez las do Gdańska Oliwy. Po rejestracji w punkcie zbiorczym więźniów umieszczono go w więzieniu w Victoria Schule. Następnego dnia przewieziono Pawła do obozu w Nowym Porcie. Otrzymał tam wypisany na kartoniku numer 91. Początkowo pracował przy porządkowaniu terenu na Westerplatte, następnie odesłano go na roboty rolne na Żuławy.

2. Zgromadzenie na Westerplatte, wiosna 1941. Gracielek porządkował więźniów obozu Stutthof

3. „Japońska Stutthof porządkują Westerplatte”, obraz M. Wilczy

W listopadzie 1939 roku przybył do Stutthofu. Paweł Okrój w Stutthofie przebywał do 13 lutego 1940 roku. Następnie został niespodziewanie dla siebie zwolniony z obozu i przewieziony do Nowego Portu, gdzie otrzymał Entlassungsschein (dokument zwolnienia). Jeszcze tego samego wraz z kolejarzem Konkolem z Kartuz udali się do Klukowa a potem do Kartuz.

4. Dokument zwolnienia z obozu Stutthof, 1940.

Do końca wojny pracował przymusowo wykonując różne prace fizyczne. Przez lata okupacji na wszystkim co robił i o czym myślał ciążyła perspektywa powrotnego trafienia do Stutthofu. W 1946 roku Paweł ożenił się. Po wojnie pracował na kolei w Gdańsku i w Gdyni. Dziś mieszka w Gdańsku.

W 1944 roku za działalność konspiracyjną został aresztowany również brat Pawła, Bolesław Okrój. Przebywał on w obozie aż do ewakuacji lądowej. Uciekł z Marszu Śmierci w miejscowości Pomieczyńno.

91

„Raz zażartowałem... »Ile ja teraz wypłaty za ten obóz mogę dostać?« »Tak, połóż się, to ja ci wypłacę«. Wypłata [bicie] była codziennie”

Paweł Okrój

Ur. 1917 w Smętowie, pow. Kartusy

Rodzice mieli małe gospodarstwo rolne. Ojciec Franciszek brał udział w walkach w czasie I wojny światowej. Zmarł w 1918 roku wkrótce po powrocie do domu. Dziewięciorgiem dzieci opiekował się matka. W 1925 roku zachorowała na gruźlicę i zmarła. Paweł ukończył 2 klasy gimnazjum w Kartuzach. Ze względów finansowych został zmuszony przerwać naukę i przyuczyć się do zawodów kowala i ślusarza w Borkowie. Zatrudnienie znalazł w cegielni w Klukowie. Tam pracował aż do wybuchu wojny.

4 września 1939 roku Paweł został wezwany na zwołane przez Niemców zebranie do Szkoły Powszechnej w Klukowie. Tam natrafił na łapankę. Wstępne przesłuchanie przeprowadzono na miejscu. Wszystkich aresztowano za to, że byli Polakami... W kolumnie więźniów był poprowadzony przez las do Gdańska-Oliwy. Po rejestracji w punkcie zbiorczym więźniów umieszczono go w więzieniu w Victoria Schule.

Następnego dnia przewieziono Pawła do obozu w Nowym Porcie. Otrzymał tam wypisany na kartoniku numer 91. Początkowo pracował przy porządkowaniu terenu na Westerplatte, następnie odesłano go na roboty rolne na Żuławy.

W listopadzie 1939 roku przybył do Stutthofu. Paweł Okrój w Stutthofie przebywał do 13 lutego 1940 roku. Następnie został niespodziewanie dla siebie zwolniony z obozu i przewieziony do Nowego Portu, gdzie otrzymał Entlassungsschein (dokument zwolnienia). Jeszcze tego samego dnia wraz z kolejarzem Konkolem z Kartuz udali się do Klukowa, a potem do Kartuz.

Do końca wojny pracował przymusowo, wykonując różne prace fizyczne. Przez lata okupacji na wszystkim, co robił i o czym myślał, ciążyła perspektywa powtórnego trafienia do Stutthofu. W 1946 roku Paweł ożenił się. Po wojnie pracował na kolei w Gdańsku i w Gdyni. Dziś mieszka w Gdańsku.

W 1944 roku za działalność konspiracyjną został aresztowany również brat Pawła, Bolesław Okrój. Przebywał on w obozie aż do ewakuacji lądowej. Uciekł z Marszu Śmierci w miejscowości Pomieczyno.

1. Zdjęcie budynku Victoria Schule, w którym mieściło się pierwsze prowizoryczne więzienie dla aresztowanych w Gdańsku Polaków.
2. Zdjęcie Westerplatte po walkach, wrzesień 1939 roku. Gruzowisko porządkowali więźniowie obozu Stutthof.
3. „*Więźniowie Stutthof porządkują Westerplatte*”, obraz Mariana Mokwy.
4. Dokument zwolnienia z obozu Stutthof, 1940 rok.